

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.6.2010
COM(2010) 296 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Μια νέα ώθηση για ευρωπαϊκή συνεργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση και
κατάρτιση
για την υποστήριξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Μια νέα ώθηση για ευρωπαϊκή συνεργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για την υποστήριξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία της Ευρώπης. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»¹ δίνει μεγάλη έμφαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση για την προώθηση της «έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης». Η παρούσα ανακοίνωση αποκρίνεται στην έκκληση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για ενίσχυση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και σκιαγραφεί το δυναμικό της όσον αφορά τις εμβληματικές πρωτοβουλίες «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» και «Νεολαία σε κίνηση», συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου για την απασχόληση των νέων που περιλαμβάνεται στην εν λόγω στρατηγική.

Η ΕΕΚ πρέπει να διαδραματίσει έναν διπλό ρόλο: ως εργαλείο που θα συμβάλει στην κάλυψη των άμεσων και των μελλοντικών αναγκών της Ευρώπης για δεξιότητες, ενώ, παράλληλα, θα μειώσει τον κοινωνικό αντίκτυπο της κρίσης και θα διευκολύνει την ανάκαμψη από αυτή. Η διττή αυτή πρόκληση επιβάλλει επείγουσες μεταρρυθμίσεις. Η ανάγκη για καλύτερη ανάπτυξη δεξιοτήτων στην Ευρώπη² καθίσταται ακόμα πιο επιτακτική εξαιτίας του παγκόσμιου ανταγωνισμού για προσέκλυση ταλέντων και της ταχείας ανάπτυξης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ε&Κ) σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα, η Βραζιλία ή η Ινδία.

Οι προβλέψεις των μελλοντικών αναγκών όσον αφορά τις δεξιότητες δείχνουν ότι θα υπάρξει μεγαλύτερη ζήτηση για επαγγελματικά προσόντα μέσου και υψηλού επιπέδου μέχρι το 2020³. Η συνεχιζόμενη εξέλιξη των προϊόντων και των διαδικασιών που βασίζεται στις ΤΠΕ, σε συνδυασμό με την ανάγκη για μια οικονομία χαμηλής εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα καθώς επίσης και με τη γήρανση του πληθυσμού, θα οδηγήσει σε αλλαγές στις θέσεις εργασίας και στις κοινωνικές δομές: η εκπαίδευση και η κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕΚ, πρέπει να προσαρμοστούν αναλόγως. Η **αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ)** πρέπει να εξοπλίσει τους νέους εκπαιδευόμενους με δεξιότητες που να

¹ COM(2010) 2020.

² Ο όρος «δεξιότητα» περιλαμβάνει τη γνώση, τις δεξιότητες και τις ειδικότητες όπως καθορίζονται στο ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων.

³ Σύμφωνα με την πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών δεξιοτήτων μέχρι το 2020 που πραγματοποιήθηκαν από το Cedefop, τον Φεβρουάριο του 2010 θα υπάρξουν 15,6 εκατ. νέες θέσεις στην ΕΕ για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 3,7 εκατ. νέες θέσεις για τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αντίθετα, θα υπάρξει μείωση 12 εκατ. θέσεων εργασίας για τα άτομα χωρίς ή με χαμηλά προσόντα.

συνδέονται άμεσα με τις εξελισσόμενες αγορές εργασίας, όπως οι ηλεκτρονικές δεξιότητες⁴, και τις ιδιαίτερα αναπτυγμένες βασικές ικανότητες⁵. όπως ο ψηφιακός γραμματισμός και ο γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας για την επίτευξη ψηφιακής ικανότητας⁶. πρέπει να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο στην αντιμετώπιση της υψηλής ανεργίας των νέων στην Ευρώπη. Επιπλέον, δεδομένου ότι η παραδοσιακή πορεία της ζωής «εκπαίδευση-εργασία-συνταξιοδότηση» θα μεταβληθεί εξαιτίας των αλλαγών σταδιοδρομίας και επαγγέλματος κατά τη διάρκεια του βίου, οι ενήλικοι πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζονται στις νέες απαιτήσεις τις δεξιότητες και τις ειδικότητές τους μέσω της **συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΣΕΕΚ)**. Η πρόσφατη έκθεση εμπειρογνομόνων σχετικά με τις νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας⁷ περιέχει μια σειρά συστάσεων και για τα δύο τμήματα των συστημάτων ΕΕΚ.

Η ΕΕΚ έχει επίσης την ευθύνη να ανταποκριθεί στις ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις, ιδιαίτερα δε να προωθήσει την κοινωνική ένταξη. Καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η παροχή δυνατότητας σε όλα τα άτομα εργάσιμης ηλικίας να συμμετέχουν στην οικονομική και κοινωνική ζωή μέσω ευπρόσιτων και ίσων ευκαιριών κατάρτισης.

Η διαμόρφωση μιας πιο πράσινης οικονομίας παρέχει νέες θέσεις εργασίας οι οποίες απαιτούν νέες δεξιότητες. Τα συστήματα ΕΕΚ πρέπει να προσαρμοστούν για να διασφαλίσουν ότι το εργατικό δυναμικό μπορεί να προσαρμόσει τις δεξιότητές του στις ανάγκες της αγοράς εργασίας μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομίας η οποία θεμελιώνεται σε έννοιες κατάρτισης με βάση τις ικανότητες.

Η ΕΕΚ στην Ευρώπη καλύπτει διαφορετικά εθνικά συστήματα, τα οποία είναι εδραιωμένα στα συγκεκριμένα οικονομικά και κοινωνικά περιβάλλοντά τους. Η ΑΕΕΚ αποτελεί κανονικά μέρος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁸, αλλά περιλαμβάνει επίσης και το τριτοβάθμιο επίπεδο (τα αποκαλούμενα σε πολλές χώρες «Fachhochschulen», «πανεπιστήμια των εφαρμοσμένων επιστημών» ή «επαγγελματικά κολλέγια»)⁹. Η ΣΕΕΚ περιλαμβάνει ένα φάσμα επαγγελματικά προσανατολισμένης κατάρτισης που παρέχεται από ποικίλους εκπαιδευτικούς φορείς. Η ΑΕΕΚ παρέχεται μέσα σε σχετικώς ρυθμισμένα πλαίσια, ενώ η ΣΕΕΚ συχνά δεν υπόκειται σε ρύθμιση. Το κοινό είναι ότι όλα τα συστήματα αντιμετωπίζουν προκλήσεις, όλα πρέπει να εκσυγχρονιστούν.

Το άρθρο 166 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει ότι «η Ένωση εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών...». Η διαδικασία της Κοπεγχάγης¹⁰ που δρομολογήθηκε το 2002 έχει στηρίξει τα κράτη μέλη στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ΕΕΚ. Έχει προωθήσει την

⁴ COM(2007) 496 «Ηλεκτρονικές δεξιότητες για τον 21ο αιώνα». Προβλέπεται ότι μέσα σε μία πενταετία το 90% των θέσεων εργασίας θα απαιτούν δεξιότητες στον τομέα των ΤΠΕ (IDC, 2009)

⁵ EE L 394 της 30.12.2006, σελ. 10, σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις βασικές ειδικότητες για τη διά βίου μάθηση.

⁶ COM(2010) 245 «Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»

⁷ COM(2008) 868 τελικό και η έκθεση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με τις νέες δεξιότητες για τις νέες θέσεις εργασίας (2010)

⁸ Το μέσο ποσοστό των εκπαιδευομένων που εγγράφηκε στην ΕΕΚ σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο (το επίπεδο ISCED 3) στην ΕΕ ήταν 51,5 %, με μεγάλες διαφορές που κυμαίνονται από 13 % στην Κύπρο σε 77 % στην Αυστρία.

⁹ Σύμφωνα με τη μελέτη της Επιτροπής σχετικά με τις δυνατότητες ΕΕΚ, σε ολόκληρη την ΕΕ το 13 % περίπου των σπουδαστών είναι εγγεγραμμένοι στην τριτοβάθμια ΕΕΚ ενώ το 10 % περίπου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατέχει τίτλο μετα – δευτεροβάθμιας μη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc1143_en.htm

ανάπτυξη της προσέγγισης που βασίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα, την προοπτική της διά βίου μάθησης και έχει υποστηρίξει την ανάπτυξη κοινών εργαλείων αναφοράς (Europass, το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων για την ΕΕΚ - EQF, ευρωπαϊκό πιστωτικό σύστημα ΕΕΚ- ECVET και ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς εξασφάλισης ποιότητας για την επαγγελματική εκπαίδευση - EQAVET).

Οι υπουργοί της ΕΕ που είναι αρμόδιοι για την ΕΕΚ, οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αναθεωρήσουν τις προτεραιότητες βάσει της διαδικασίας της Κοπεγχάγης τον Δεκέμβριο του 2010. Επομένως, σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να προτείνει ένα σχέδιο για το μέλλον της ΕΕΚ. Η ανακοίνωση αυτή αξιοποιεί και ενισχύει τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και το στρατηγικό πλαίσιο για την Ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση έως το 2020¹¹. Λαμβάνει επίσης υπόψη την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα της ΕΕ¹² και τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία¹³.

2. ΜΙΑ ΝΕΑ ΩΘΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕΚ

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη έως το 2020 πρέπει να συμβάλει τόσο στην αριστεία όσο και στη δικαιοσύνη των συστημάτων διά βίου μάθησης της ΕΕ και, με αυτόν τον τρόπο, στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με τα εξής μέσα:

- την ΑΕΕΚ ως ελκυστική επιλογή μάθησης η οποία να ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και να παρέχει διόδους προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση,
- μια ευπρόσιτη ΣΕΕΚ για τα άτομα στα διάφορα στάδια της ζωής τους, η οποία να διευκολύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τις αλλαγές σταδιοδρομίας,
- ευέλικτα συστήματα βασισμένα στην αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανομένων των διπλωμάτων, τα οποία υποστηρίζουν τις ατομικές μαθησιακές επιλογές,
- επαρκή υποστήριξη για εκείνους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, και
- διασυνοριακή κινητικότητα ως αναπόσπαστο τμήμα των πρακτικών ΕΕΚ.

Το παρόν κεφάλαιο περιγράφει τα βασικά στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη στην επανεκκίνηση της διαδικασίας της Κοπεγχάγης. Βασίζεται στις τέσσερις προτεραιότητες του στρατηγικού πλαισίου για ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση έως το 2020 - διά βίου μάθηση και κινητικότητα, ποιότητα και αποτελεσματικότητα, ισότητα και ιδιότητα του ενεργού πολίτη και καινοτομία, δημιουργικότητα και επιχειρηματικό πνεύμα. Περιλαμβάνει επίσης μια πτυχή της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ΕΕΚ.

2.1. Ένας βασικός ρόλος της ΕΕΚ στη διά βίου μάθηση και την κινητικότητα

Δεδομένου ότι η δομή του πληθυσμού της Ευρώπης μεταβάλλεται και οι αλλαγές κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας γίνονται συχνότερες, αυξάνεται η ανάγκη για σταθερή

¹¹ ΕΕ C 119/2 της 28.5.2009.

¹² COM(2008) 412.

¹³ COM(2009) 200.

αναβάθμιση των δεξιοτήτων και, παράλληλα, η σημασία της ΣΕΕΚ. Επομένως, πρέπει να μεγιστοποιηθεί η πρόσβαση σε ευκαιρίες κατάρτισης σε διαφορετικά επίπεδα. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται ουσιαστικές αλλαγές στο πώς, πότε και από ποιον οργανώνεται, πραγματοποιείται και χρηματοδοτείται η παροχή ΕΕΚ.

Ευέλικτη πρόσβαση στην κατάρτιση και τα προσόντα

Φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη ευελιξία σχετικά με τον τρόπο απόκτησης και αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων καθώς και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οδηγούν σε επαγγελματικά προσόντα.

Ο ρόλος των εργοδοτών στην παροχή ΣΕΕΚ αυξάνεται και, καθώς οι αλλαγές επιταχύνονται, οι εργοδότες πρέπει να παρέχουν στους υπαλλήλους τους δυνατότητες για εντατικές περιόδους κατάρτισης. Οι παραδοσιακοί πάροχοι αρχικής κατάρτισης, όπως οι σχολές ΕΕΚ, μπορεί να χρειαστεί να εισαγάγουν τις ευέλικτες επιλογές ΣΕΕΚ (à la carte) για τις ετερογενείς ομάδες εκπαιδευομένων. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει πιθανώς να συμπεριλάβουν την παροχή ΣΕΕΚ, παρέχοντας εξατομικευμένη κατάρτιση, που να προσαρμόζεται στις ανάγκες των εργαζομένων και των εργοδοτών, ιδιαίτερα για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις. Η ευέλικτη πρόσβαση στην κατάρτιση θα πρέπει να συνδυαστεί με ευέλικτες ρυθμίσεις όσον αφορά την οργάνωση της εργασίας και την αγορά εργασίας. Μια συγκεκριμένη πρόκληση θα είναι η συμφιλίωση της εργασίας, της μάθησης και της οικογένειας με στόχο της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών.

Η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης¹⁴ παρέχει δυνατότητες για αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανένταξη των ατόμων στην αγορά εργασίας. Η υιοθέτηση μιας προσέγγισης που βασίζεται στα αποτελέσματα όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα, όπως προάγονται από το EQF και το ECVET, είναι βασική στην επίτευξη του στόχου αυτού: πρέπει να ενσωματωθεί σε όλα τα μέρη του συστήματος Ε&Κ.

Η γενική τάση για αναβάθμιση των δεξιοτήτων έχει συνέπειες στη σχέση μεταξύ της ΕΕΚ και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΤΕ). Πρέπει να διασφαλιστούν πραγματικές δυνατότητες μετακίνησης μεταξύ της ΕΕΚ και της ΤΕ, οι οποίες συμβάλλουν στο βασικό στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για αύξηση του ποσοστού των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε 40%, και πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά ο τομέας της τριτοβάθμιας ΕΕΚ. Τα περιεκτικά εθνικά πλαίσια προσόντων που παρατίθενται στο EQF θα βοηθήσουν τη «διαπερατότητα» μεταξύ ΕΕΚ και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: τα υψηλότερα επίπεδα πλαισίων επαγγελματικών προσόντων πρέπει να καλύψουν και τους δύο τομείς, με ισχυρή σύγκλιση μεταξύ των συστημάτων ECTS και ECVET.

Οι ευκαιρίες διά βίου μάθησης τόσο στην αρχική όσο και στη συνεχιζόμενη ΕΕΚ πρέπει να συνδυαστούν με υπηρεσίες προσανατολισμού και συμβουλευτικής για να διευκολύνουν τη μετάβαση από την κατάρτιση στην απασχόληση καθώς και μεταξύ θέσεων εργασίας. Ο προσανατολισμός που παρέχεται από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης πρέπει να συντονίζεται στενά με τον προσανατολισμό που παρέχουν τα συστήματα Ε&Κ. Τόσο οι νέοι όσο και οι ενήλικοι πρέπει να αποκτήσουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν αυτόνομα τέτοιες μετακινήσεις μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων διαχείρισης της σταδιοδρομίας¹⁵. Η καθοδήγηση πρέπει να επαναπροσανατολιστεί από την προσέγγιση «δοκιμασίας» σε μια

¹⁴ Οι ευρωπαϊκές οδηγίες για την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης (Cedefop 2009) αποτελούν άμεσο αποτέλεσμα της διαδικασίας της Κοπεγχάγης.

¹⁵ ΕΕ C 319 της 13.12.2008, σ. 4-7.

προσέγγιση «δοκιμής», η οποία να παρέχει στους νέους μια ευκαιρία να εξοικειωθούν με τα διαφορετικά επαγγέλματα και δυνατότητες σταδιοδρομίας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο ζήτημα της ισότητας των φύλων για να ενθαρρύνονται οι νέοι να εξετάζουν το ενδεχόμενο να ακολουθήσουν επαγγέλματα που υπερβαίνουν τα παραδοσιακά στερεότυπα των φύλων.

Στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την κινητικότητα στον τομέα της ΕΕΚ

Φαίνεται ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να ενισχυθεί η διακρατική κινητικότητα για λόγους μάθησης στον τομέα της ΕΕΚ, ειδικότερα στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης των μαθητευόμενων. Η κινητικότητα μπορεί να βοηθήσει στην υπερπήδηση των γλωσσικών εμποδίων, καθώς και στην ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, προσαρμοστικότητας, υπευθυνότητας, καταλληλότητας για απασχόληση και διαπολιτισμικής ικανότητας. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση» υπογραμμίζουν την αξία της μαθησιακής κινητικότητας και προτείνουν τα οφέλη της να τεθούν περισσότερο στην διάθεση όλων των νέων. Σύμφωνα με τα παραπάνω, πρέπει να διερευνηθούν νέες καινοτόμες προσεγγίσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ενισχυθεί η κινητικότητα στον τομέα της ΕΕΚ, ιδιαίτερα η κινητικότητα των μαθητευόμενων.

Οι περίοδοι μελέτης ή κατάρτισης σε άλλες χώρες πρέπει να καταστούν κανονικό μέρος μιας διαδρομής επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο για τους εκπαιδευόμενους όσο και τους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ΕΕΚ. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι ξένες γλώσσες στα προγράμματα ΕΕΚ. Η αναγνώριση της εμπειρίας κατάρτισης που αποκτάται μέσω της κινητικότητας πρέπει να εξασφαλιστεί με τη χρήση του ECVET. Οι τοποθετήσεις επαγγελματικής κατάρτισης σε επιχειρήσεις ενέχουν την ιδιαίτερη πρόκληση που συνίσταται στη συμμετοχή των επιχειρήσεων, συνήθως ΜΜΕ, στη διαδικασία αυτή. Με βάση τα αποτελέσματα του πιλοτικού σχεδίου «Κινητικότητα για μαθητευόμενους», πρέπει να συγκροτηθούν για το σκοπό αυτό κατάλληλες δομές υποστήριξης της κινητικότητας που διαχειρίζονται τα δίκτυα των αρμόδιων φορέων ΕΕΚ. Η «εικονική κινητικότητα» μέσω της χρήσης ΤΠΕ (ηλεκτρονική μάθηση) πρέπει να προωθηθεί για να συμπληρώσει τη φυσική κινητικότητα. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες προκλήσεις που υπάρχουν στο πλαίσιο της ΕΕΚ, η προτεινόμενη συγκριτική μέτρηση επιδόσεων στην κινητικότητα που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού για την Ε&Κ πρέπει να θέσει έναν φιλόδοξο στόχο συγκεκριμένα για την ΕΕΚ.

Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων ΕΕΚ για τη διά βίου μάθηση και την κινητικότητα θα απαιτήσει μεγάλη συμμετοχή και δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Οι δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα διαδραματίζουν διαφορετικούς αλλά κρίσιμους ρόλους. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να υποστηριχθούν για να διαδραματίσουν το ρόλο τους στην οργάνωση, την παροχή και τη χρηματοδότηση κατάρτισης, αλλά πρέπει επίσης να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην προώθηση και τη διευκόλυνση της κινητικότητας. Πρέπει να δοθούν στα άτομα κίνητρα για να συμμετέχουν στην κινητικότητα και να λάβουν τη διά βίου μάθηση μέσω αποδοτικών και βιώσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων και σχεδίων (π.χ. αποδείξεις κατάρτισης, μεμονωμένοι λογαριασμοί μάθησης, κονδύλια κατάρτισης και άλλα).

Οι κεντρικές δράσεις στον τομέα της ΕΕΚ για την υποστήριξη της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας πρέπει να εστιάζονται στα εξής:

- σε εύκαμπτες έννοιες «à la carte» για να επιτευχθεί όσον το δυνατόν μεγαλύτερη πρόσβαση στη συνεχιζόμενη ΕΕΚ που παρέχεται από τους εργοδότες, τους παραδοσιακούς παρόχους κατάρτισης και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και συνδυάζεται με τα κατάλληλα οικονομικά κίνητρα·
- σε πραγματικά ανοικτούς διαύλους για το πέρασμα από την ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και ανάπτυξη τριτοβάθμιων προγραμμάτων ΕΕΚ·
- σε υψηλό βαθμό επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης·
- σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες προσανατολισμού και συμβουλευτικής για να διευκολύνουν τις μεταβάσεις και τις επιλογές μάθησης και σταδιοδρομίας·
- στη συστηματική χρήση του EQF, του ECVET και του Europass, πριν από το 2020, με στόχο τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και τη δυνατότητα μεταφοράς των μαθησιακών αποτελεσμάτων·
- σε διακρατικές στρατηγικές κινητικότητας στο επίπεδο φορέων παροχής ΕΕΚ που διευκολύνονται από τις κατάλληλες δομές υποστήριξης της κινητικότητας.

2.2. Ενίσχυση της ελκυστικότητας και της αριστείας της ΕΕΚ μέσω της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας

Η ελκυστικότητα και η αριστεία της ΕΕΚ εξαρτώνται από τους πολλαπλούς παράγοντες. Για το άτομο, η ελκυστικότητα εξαρτάται από τα βραχυπρόθεσμα και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα όσον αφορά την ευκολία μετάβασης από το σχολείο στην εργασία, τη ζήτηση για συγκεκριμένα επαγγέλματα¹⁶, τα επίπεδα αμοιβών και τις προοπτικές σταδιοδρομίας. Από μια γενική προοπτική, η ελκυστικότητα της ΕΕΚ εξαρτάται από την ποιότητα και την αποτελεσματικότητά της, τα υψηλά πρότυπα των δασκάλων και των εκπαιδευτών, τη σχέση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τους δρόμους που ανοίγει για περαιτέρω μάθηση χωρίς αδιέξοδα, που περιλαμβάνουν και το τριτοβάθμιο επίπεδο.

Εφαρμογή της εξασφάλισης ποιότητας στην ΕΕΚ

Ενώ η σημασία της διασφάλισης της ποιότητας αναγνωρίζεται γενικά, η καθιέρωση μιας πολιτικής διασφάλισης ποιότητας και ενός «ποιοτικού πολιτισμού» στην ΕΕΚ φαίνεται ότι δεν έχει ακόμα επιτευχθεί. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση ποιότητας (EQAVET), που εγκρίθηκε πρόσφατα, παρουσιάζει την ατζέντα για **την ποιότητα** τόσο στην αρχική όσο και στη συνεχιζόμενη ΕΕΚ. Ενισχύει τη διαφάνεια και συμβάλλει στην οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των εθνικών συστημάτων ΕΕΚ. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνεργασία μεταξύ των εθνικών σημείων αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας (QANRPs) θα επιτυγχάνεται μέσω του δικτύου EQAVET. Σε εθνικό επίπεδο, θα

¹⁶ Σύμφωνα με την ανάλυση εργατικού δυναμικού «Hot jobs 2009», οι τρέχουσες ελλείψεις δεξιοτήτων αναφέρονται συνήθως στα παραδοσιακά επαγγέλματα (ξυλουργοί, οξυγονοκολλητές, υδραυλικοί).

απαιτηθούν ρυθμίσεις προκειμένου να καταρτιστεί ένα πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων υποστήριξης των παρόχων κατάρτισης προκειμένου να εξασφαλιστεί η εφαρμογή και η δέσμευση σε όλα τα επίπεδα.

Εξελισσόμενοι ρόλοι των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών είναι καθοριστικός για τον εκσυγχρονισμό της ΕΕΚ με ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνονται, στην επαγγελματική τους εξέλιξη και στη θέση τους στην κοινωνία. Το μέλλον στο οποίο κυριαρχεί η αλλαγή, όπως αυτό περιγράφεται εδώ, παρουσιάζει νέες προκλήσεις τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους εκπαιδευτές της ΕΕΚ¹⁷, που περιλαμβάνουν νέες παιδαγωγικές, το σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών, τη διασφάλιση της ποιότητας, καθήκοντα διαχείρισης και διοικητικά καθήκοντα.

Υπάρχει σύγκλιση στους ρόλους των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών: ένας εκπαιδευτής σε ένα εργασιακό περιβάλλον θα χρειαστεί περισσότερες παιδαγωγικές ικανότητες και πρέπει να διαδραματίσει έναν υποστηρικτικό και διδακτικό ρόλο· ενώ ένας εκπαιδευτικός σε ένα σχολείο θα χρειαστεί, όπως και ο εκπαιδευτής, μια καλή κατανόηση των πρακτικών εργασίας. Αυτή η σύγκλιση πρέπει να απεικονίζεται στις πολιτικές για την πρόσληψη και τη συνεχή ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, οι οποίες πρέπει να επικυρώνονται και να απεικονίζονται στην κατάσταση της σταδιοδρομίας.

Η επαγγελματική αριστεία σε συνδυασμό με τις καλά αναπτυγμένες βασικές ειδικότητες

Η εστίαση στις βασικές ικανότητες καθίσταται επιτακτική προτεραιότητα και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση¹⁸. Οι βασικές ικανότητες αποτελούν τη θεμέλιο για τη διά βίου μάθηση και την επιτυχία των ατόμων στη σταδιοδρομία και τα επαγγέλματά τους. Η ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων πρέπει να συνεχίζεται πέρα από την υποχρεωτική εκπαίδευση, τόσο στην αρχική όσο και στη συνεχιζόμενη ΕΕΚ. Παράλληλα, οι ταχείες τεχνολογικές αλλαγές συνεπάγονται συνεχή βελτίωση των «βασικών» επαγγελματικών δεξιοτήτων¹⁹. Η πρόκληση είναι να επιτευχθεί ο καλύτερος δυνατός συνδυασμός επαγγελματικών δεξιοτήτων και βασικών ικανοτήτων, και των δύο σε υψηλό επίπεδο.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η σχετικότητα της παρεχόμενης ΕΕΚ με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, πρέπει να ενισχυθεί η χρήση διαφορετικών μορφών μάθησης με βάση την εργασία. Η έρευνα δείχνει ότι η μάθηση με βάση την εργασία τείνει να αυξήσει τις ευκαιρίες απασχόλησης στα αρχικά στάδια του εργασιακού βίου. Η μάθηση με βάση την εργασία διευκολύνει επίσης την ανάπτυξη της προσέγγισης που βασίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα με τη μετατόπιση προς τη μάθηση που βασίζεται στην ικανότητα, τα προσόντα που βασίζονται στην ικανότητα και τις (επιδειξείς δεξιότητες). Επομένως, οι εργοδότες πρέπει να ενθαρρυνθούν για να μεγιστοποιήσουν την προσφορά των τοποθετήσεων σε θέσεις μαθητείας και κατάρτισης.

¹⁷ Cedefop, φινλανδικό εθνικό συμβούλιο της εκπαίδευσης (2009): Πλαίσιο ικανοτήτων για τα επαγγέλματα στον τομέα της ΕΕΚ.

¹⁸ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11.5.2010, για τις ικανότητες που υποστηρίζουν τη διά βίου μάθηση και για την πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» - ΕΕ C 135 της 26.5.2010, σ. 8–11.

¹⁹ Η ΕΕ δυσχεραίνεται από την έλλειψη δεξιοτήτων στις ΤΠΕ και μπορεί να παρουσιάσει έλλειψη σε δεξιότητες για την πλήρωση 700 000 θέσεων ΤΕ έως το 2015 – κεφάλαιο 2.6 COM(2010) 245 «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη».

Αποδοτικότητα και καταλληλότητα όσον αφορά την αγορά εργασίας μέσω των συνεργασιών

Όπως τονίζεται στη στρατηγική «Ευρώπης 2020», οι συνεργασίες μεταξύ των ενδιαφερομένων στην ΕΕΚ και, ιδιαίτερα, η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό, την οργάνωση, την παροχή και τη χρηματοδότηση της ΕΕΚ, αποτελεί προϋπόθεση για την **αποδοτικότητα** και την καταλληλότητά της ως προς τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Σε πολλές χώρες αυτές οι συνεργασίες λαμβάνουν τη μορφή συμβουλίων δεξιοτήτων²⁰, τα οποία συμμετέχουν στην παρακολούθηση των αγορών εργασίας, την ανάπτυξη των σχεδιαγραμμάτων δεξιοτήτων, των προγραμμάτων σπουδών, της πιστοποίησης και άλλων στοιχείων. Τα πειραματικά ευρωπαϊκά τομεακά συμβούλια για τις θέσεις εργασίας και τις δεξιότητες που σχεδιάζεται να αρχίσουν να λειτουργούν το 2011 πρέπει να διαδώσουν τις πληροφορίες και τις καλύτερες πρακτικές στις τάξεις σε αυτό τον τομέα²¹.

Η καταλληλότητα της ΕΕΚ προς την αγορά εργασίας είναι δυνατό να ενισχυθεί με την ανάπτυξη εργαλείων προδραστικού προγραμματισμού για την αντιστοίχιση δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας²². Με βάση την αντιστοίχιση αυτή, οι φορείς παροχής ΕΕΚ, σε συνεργασία με τους εκπροσώπους της τοπικής αγοράς εργασίας, πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόσουν τα προγράμματα σπουδών αναλόγως για να αντανακλούν τις ελλείψεις δεξιοτήτων, τα πλεονάσματα, τα κενά ή την अपαρχαίωση των δεξιοτήτων. Απαιτούνται βελτιώσεις των μεθοδολογιών για να καταστούν τα εργαλεία πρόβλεψης συνεπή και συγκρίσιμα, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ενός κοινού συστήματος ταξινομήσεων για τις δεξιότητες, τις ικανότητες και τα επαγγέλματα με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Οι βασικές δράσεις για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της αρχικής και της συνεχιζόμενης ΕΕΚ πρέπει να αποσκοπούν στα εξής:

- να εφαρμόσουν συστήματα για τη διασφάλιση της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο, όπως προτείνει το πλαίσιο EQAVET·
- στην ανάπτυξη ενός πλαισίου ικανοτήτων για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές στην αρχική και τη συνεχιζόμενη ΕΕΚ·
- να προσφέρουν στο εργατικό δυναμικό επαγγελματικές δεξιότητες υψηλής ποιότητας κατάλληλες για την αγορά εργασίας με αυξανόμενη χρήση διαφόρων μορφών μάθησης που να βασίζονται στην εργασία·
- να ενισχύσουν την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων με σκοπό τη διασφάλιση της προσαρμοστικότητας και της ευελιξίας των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων·
- να μεριμνήσουν ώστε η παρεχόμενη ΕΕΚ να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες της εξελισσόμενης αγοράς εργασίας και να βασίζεται σε εργαλεία εκ των προτέρων σχεδιασμού σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης.

²⁰ Μια μελέτη της Επιτροπής για τα τομεακά συμβούλια σχετικά με την απασχόληση και τις δεξιότητες σε επίπεδο ΕΕ.

²¹ Προκειμένου να απεικονιστούν οι ανάγκες των ΜΜΕ, η Επιτροπή αναλαμβάνει μια μελέτη για τις μελλοντικές ανάγκες δεξιοτήτων στις μικρές και τις βιοτεχνικές επιχειρήσεις μέχρι το 2020.

²² Έκθεση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με τις νέες δεξιότητες για τις νέες θέσεις (2010).

2.3. Ισότητα και ιδιότητα του ενεργού πολίτη

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη. Ο κοινωνικός αποκλεισμός των ατόμων με χαμηλή ειδίκευση, των εκπαιδευομένων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, των ανέργων και των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι συχνά το αποτέλεσμα της συσσώρευσης παραγόντων όπως το χαμηλό επίπεδο επίσημων επαγγελματικών προσόντων και η έλλειψη βασικών δεξιοτήτων και εγκάρσιων ειδικοτήτων. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση μπορούν να είναι σημαντικές δυνάμεις για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού· τα συστήματα ΕΕΚ πρέπει να διαδραματίσουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο²³.

ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς για ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

Η μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο σε 10 % τόσο στη γενική εκπαίδευση όσο και στην ΕΕΚ, είναι ένας από τους πρωταρχικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Τα παραδείγματα από μερικές χώρες που διαθέτουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων μαθητείας, δείχνουν ότι η ΕΕΚ μπορεί να παράσχει στα άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο μια εναλλακτική επιλογή για επιστροφή στη μάθηση. Η χρήση μάθησης που λαμβάνει χώρα εκτός της σχολικής αίθουσας και βασίζεται στην εργασία και σε συνάρτηση με την τοπική αγορά εργασίας, η οποία συνδυάζει την μη τυπική και την άτυπη μάθηση μπορεί να παρέχει μια ελκυστική εναλλακτική λύση για τους εκπαιδευόμενους που είναι λιγότερο ακαδημαϊκά προσανατολισμένοι.

Η ΕΕΚ που προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των εκπαιδευομένων είναι σημαντική για την ενίσχυση της συμμετοχής. Η προσφορά κατάρτισης πρέπει να καταστεί πιο ευέλικτη και να αποτελείται από διάφορες ενότητες και να διαμορφωθεί και πρέπει να προσφέρει τις εξατομικευμένες δυνατότητες μάθησης. Τέτοιες προσεγγίσεις είναι αποτελεσματικότερες όταν η κατάρτιση αποτελεί τμήμα της βασικής ΕΕΚ και δεν είναι δομημένη ως ειδική σειρά μαθημάτων για ομάδες-στόχους. Εντούτοις, η ένταξη ορισμένων ομάδων, όπως τα άτομα με αναπηρία ή τα άτομα από οικογένειες μεταναστών, ενδέχεται να απαιτεί επιπρόσθετη υποστήριξη, παραδείγματος χάριν την επικύρωση της ανεπίσημης και άτυπης εκμάθησης και ειδικά μαθήματα γλώσσας για τους μετανάστες.

Όσο περισσότερο η ΕΕΚ είναι πλήρως ενσωματωμένη στο γενικό σύστημα Ε&Κ τόσο περισσότερο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική ισότητα. Η ανάπτυξη του επιπέδου αριστείας της ΕΕΚ, η παροχή δυνατοτήτων για μετάβαση από την ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η ενίσχυση των τριτοβάθμιων προγραμμάτων ΕΕΚ μπορούν να αυξήσουν τις προσδοκίες των σπουδαστών της ΕΕΚ και να παράσχουν δυνατότητες για ανοδική κοινωνική κινητικότητα.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να υποστηριχθούν από ευπρόσιτες και στοχοθετημένες υπηρεσίες καθοδήγησης, που να παρέχουν πρόσθετη υποστήριξη στα βασικά σημεία μετάβασης για τους εκπαιδευόμενους που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο χαμηλών επιδόσεων. Επιπλέον, πρέπει να ελέγχονται συνεχώς τα ποσοστά απασχόλησης των εκπαιδευομένων στο πλαίσιο της ΕΕΚ, ιδιαίτερα εκείνων που ανήκουν στις ομάδες κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των

²³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 11.5.2010, σχετικά με την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης – ΕΕ C 135 της 26.5.2010, σ. 2–7.

στοιχείων που αφορούν το κοινωνικοοικονομικό προφίλ των εκπαιδευομένων και τα ποσοστά των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την ΕΕΚ²⁴.

Όσο περισσότερο η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση υπερβαίνει την πτυχή που αφορά αποκλειστικά την αγορά εργασίας, τόσο περισσότερο θα προωθήσει την ισότητα. Η ΕΕΚ μπορεί να υποστηρίξει τόσο την ανάπτυξη της επαγγελματικής και κοινωνικής ταυτότητας των ατόμων όσο και την αίσθηση ότι ανήκουν σε κοινότητες πρακτικής εφαρμογής. Αυτό συμβάλλει στην ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου, στην εμπιστοσύνη και την ένταξη στις κοινωνίες. Οι βασικές ικανότητες για την ιδιότητα του ενεργού πολίτη μπορούν να αναπτυχθούν μέσω προγραμμάτων σπουδών, συμμετοχικών μεθόδων εργασίας, μέσω της συμμετοχής των εκπαιδευομένων στη λήψη αποφάσεων και μέσω εταιρικών σχέσεων μεταξύ των φορέων παροχής ΕΕΚ, των τοπικών κοινοτήτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Η αρχική ΕΕΚ μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, να βελτιώσει την ισότητα στην εκπαίδευση και να προωθήσει την ανοδική κοινωνική κινητικότητα των ομάδων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο, με τους εξής τρόπους:

- με την παροχή κατάρτισης υψηλής ποιότητας που να επικεντρώνεται στη μάθηση με βάση την εργασία και να προσαρμόζεται στις ατομικές ανάγκες·
- με δυνατότητες μετάβασης από την ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οι οποίες θα είναι ευπρόσιτες στις ομάδες κινδύνου·
- με κατάλληλα «συστήματα ανίχνευσης» για την παρακολούθηση των ποσοστών απασχόλησης των εκπαιδευομένων στην ΕΕΚ, ειδικότερα εκείνων που ανήκουν στις ομάδες κινδύνου.

Η συνεχιζόμενη ΕΕΚ είναι ιδιαίτερα σε θέση να συμβάλει στην αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας των ομάδων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο μέσω:

- ευέλικτων ατομικών διαύλων μάθησης που θα βασίζονται σε επιμέρους ενότητες μάθησης·
- μάθησης με βάση την εργασία που να επικεντρώνεται στην απόκτηση βασικών ικανοτήτων·
- υπηρεσιών προσανατολισμού και επικύρωσης της προηγούμενης μάθησης, ιδιαίτερα για τους μετανάστες, προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξή τους στην κοινωνία.

Για την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων για την ιδιότητα του ενεργού πολίτη:

- πρέπει να ενισχυθούν οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ των φορέων παροχής ΕΕΚ, των τοπικών κοινοτήτων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των γονέων και των εκπαιδευόμενων.

2.4. Καινοτομία, δημιουργικότητα και επιχειρηματικό πνεύμα

Όπως τονίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», τα συστήματα Ε&Κ πρέπει να εστιάσουν τα προγράμματα σπουδών τους στη δημιουργικότητα, την καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα. Για να εκπληρώσει το ρόλο της, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να αντανakλά τις αλλαγές στην οικονομία και στην κοινωνία.

²⁴ Όπως περιγράφεται στους δείκτες 5 και 6 της σύστασης EQAVET.

Απαιτείται ένα σχέδιο για την προαγωγή της **δημιουργικότητας και της καινοτομίας** που να επικεντρώνεται στα άτομα, στο πλαίσιο εκσυγχρονισμένων, άριστων και υψηλής ποιότητας συστημάτων ΕΕΚ. Οι φορείς παροχής ΕΕΚ, σε συνεργασία με τις αρχές και τις επιχειρήσεις, πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και ένα περιβάλλον ευνοϊκό προς την καινοτομία που ενθαρρύνει την ανάληψη κινδύνων και τον πειραματισμό.

Οι πάροχοι ΕΕΚ πρέπει να χρησιμοποιούν τη μάθηση που βασίζεται στην εμπειρία και να τοποθετούν τους εκπαιδευόμενους σε μη στερεότυπη εργασία και σε μη τυπικές καταστάσεις. Φαίνεται να υπάρχει μια ανάγκη να προαχθεί η ενεργός μάθηση τόσο κατά την ΕΕΚ με βάση την εργασία όσο και στην ΕΕΚ που πραγματοποιείται στο χώρο του σχολείου και να δοθεί στα άτομα η ευκαιρία να ελέγχουν και να αναπτύσσουν την μάθησή τους, επίσης μέσω της χρήσης καινοτόμων, δημιουργικών και εξατομικευμένων εργαλείων των ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής μάθησης, για να βελτιωθεί η πρόσβαση στην κατάρτιση καθώς και η ευελιξία της κατάρτισης.

Συγχρόνως, η εκπαίδευση για την απόκτηση **επιχειρηματικού πνεύματος**, δηλαδή πρωτοβουλίας, δυνατότητας υλοποίησης των ιδεών, δημιουργικότητας και αυτοπεποίθησης, πρέπει να ενθαρρυνθεί και να καταστεί ευπρόσιτη σε όλους τους εκπαιδευόμενους της ΕΕΚ, σε όλα τα προγράμματα σπουδών και σε όλους τους τομείς σπουδών²⁵. Πρέπει να καλλιεργηθεί η αντίληψη ότι η αυτοαπασχόληση αποτελεί επιλογή σταδιοδρομίας και παρέχεται στα άτομα κατάρτιση για να μπορούν να αρχίσουν τη δική τους επιχείρηση. Το επιχειρηματικό πνεύμα πρέπει να αποτελεί φυσικό τμήμα των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι διάφορες πρωτοβουλίες, όπως η δημιουργία δικτύων, το πιλοτικό σχέδιο Erasmus για νέους επιχειρηματίες, οι ανταλλαγές εκπαιδευτικών και επιχειρηματιών για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, καθώς και οι ορθές πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης για την απόκτηση επιχειρηματικού πνεύματος πρέπει να υποστηριχθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω.

Η ΕΕΚ μπορεί να υποστηρίξει τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα των εκπαιδευόμενων με τους εξής τρόπους:

- παρέχοντας ενεργό μάθηση με βάση την εμπειρία προκειμένου να προωθήσει την απόκτηση ηλεκτρονικών δεξιοτήτων, να καλλιεργήσει μια αντίληψη που ευνοεί την ανάληψη κινδύνων, και να προαγάγει την πρωτοβουλία, τη περιέργεια, την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων και την κριτική σκέψη στα άτομα·*
- με την ένταξη του επιχειρηματικού πνεύματος στο πλαίσιο των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών της ΕΕΚ.*

2.5. Διεθνής συνεργασία στον τομέα της ΕΕΚ

Η πολιτική της ΕΕ για την ΕΕΚ πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω πολιτικού διαλόγου και αμοιβαίας μάθησης με τη διεθνή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων τρίτων χωρών και των σχετικών διεθνών οργανισμών.

Θα μπορούσε να δρομολογηθεί η δομημένη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες και να επεκταθεί περαιτέρω στις χώρες διεύρυνσης με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΕΙΕΕ), το οποίο έχει αποδείξει την προστιθέμενη αξία του

²⁵ Έκθεση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με το επιχειρηματικό πνεύμα στην ΕΕΚ (2009)

όσον αφορά τη στήριξη της ανάπτυξης προγραμμάτων EEK και μεθοδολογιών ποιοτικής διδασκαλίας στις χώρες αυτές. Τα ευρωπαϊκά κοινά εργαλεία αναφοράς και οι πολιτικές προσεγγίσεις παρέχουν μια σημαντική αναφορά για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων EEK στις χώρες εταίρους, συμπεριλαμβανομένων όσων συμμετέχουν στη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Αυτή η συνεργασία έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στη διακρατική συνεργασία, την περιφερειακή ανάπτυξη, τη βελτίωση της διαχείρισης της νομικής κινητικότητας και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

Θα μπορούσε να προαχθεί περαιτέρω η συνεργασία με τον ΟΟΣΑ, την ΟΥΝΕΣΚΟ (συγκεκριμένα με την UNEVOC) και την ΔΟΕ στις ερευνητικές δραστηριότητες και την χάραξη πολιτικής που να βασίζεται σε στοιχεία από τον τομέα της EEK (συνεργασία σε PIAAC).

3. ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ EEK

Η επανέναρξη της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της EEK στα τέλη του 2010 πρέπει να απορρέει από τη στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, της Επιτροπής και των κοινωνικών εταίρων. Πρέπει να περιλάβει τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για τα επρχόμενα 10 έτη, με τους μικρότερης περιόδου στόχους που αναθεωρούνται τακτικά από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτή η ανακοίνωση αποτελεί τη συμβολή της Επιτροπής στην ατζέντα για τον εκσυγχρονισμό της EEK στην ΕΕ και δίνει πολιτικές απαντήσεις για την υποστήριξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της EEK ήταν έως τώρα επιτυχημένη, ιδιαίτερα όσον αφορά την καθιέρωση διάφορων κοινών εργαλείων της ΕΕ για την ενίσχυση της διαφάνειας και της δυνατότητας μεταφοράς των προσόντων. Εντούτοις, η ημερήσια διάταξη που τίθεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» απαιτεί σαφώς μια πολύ τολμηρότερη προσέγγιση όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις των συστημάτων EEK. Η Επιτροπή επομένως καλεί τους υπουργούς της ΕΕ που είναι αρμόδιοι για την EEK και τους ευρωπαϊκούς κοινωνικούς εταίρους:

- να εγκρίνουν μια φιλόδοξη ατζέντα για τον εκσυγχρονισμό της EEK,
- να καθορίσουν συγκεκριμένα αποτελέσματα για την επόμενη δεκαετία και
- να αναλάβουν ισχυρή δέσμευση για την εφαρμογή των προγραμμάτων εθνικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η επόμενη δεκαετία θα είναι η εποχή κατά την οποία θα παραχθούν τα αποτελέσματα, αρχίζοντας από τη γρήγορη εφαρμογή των κοινών εργαλείων αναφοράς της ΕΕ, όπως EQF, ECVET, europass και EQAVET. Τα κράτη μέλη έχουν τον πρωταρχικό ρόλο, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και με τη συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, των παρόχων επαγγελματικής εκπαίδευσης, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών καθώς και των εκπαιδευόμενων σε όλα τα επίπεδα. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο θα χρησιμοποιηθούν οι υπάρχουσες πλατφόρμες, όπως οι Γενικοί Διευθυντές για την επαγγελματική κατάρτιση (DGVET) και η συμβουλευτική επιτροπή για την επαγγελματική κατάρτιση (ACVT), καθώς επίσης και τα σχετικά προγράμματα της ΕΕ για τη στήριξη του σχεδιασμού και της υλοποίησης των συμφωνηθεισών ενεργειών. Επιπλέον, όπως ορίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», οι κοινωνικοί εταίροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να αναπτύξουν δικές τους πρωτοβουλίες για να συμβάλουν στην ελκυστικότητα της EEK.

Τα κοινοτικά εργαλεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη στήριξη τόσο του προγράμματος εκσυγχρονισμού όσο και της κινητικότητας στο πλαίσιο της ΕΕΚ. Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci, κατά τα 15 έτη από τη θέσπισή του, έχει υποστηρίξει περισσότερες από 600.000 τοποθετήσεις νέων σε θέσεις κατάρτισης, 110 000 ανταλλαγές εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών ΕΕΚ καθώς και 2 000 καινοτόμα σχέδια. Παρέχει επίσης μια σημαντική υποστήριξη στην εφαρμογή των εργαλείων διαφάνειας. Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci πρέπει να συνεχίσει να στηρίζει σε μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα πρόσβασης, την κινητικότητα και την καινοτομία στην ΕΕΚ στο πλαίσιο του προγράμματος για τη διά βίου μάθηση. Η βέλτιστη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων πρέπει να γίνει επίσης για να υποστηριχθεί ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων ΕΕΚ και, ειδικότερα, η συμμετοχή των ατόμων στη συνεχή ΕΕΚ.

Η διακυβέρνηση της διαδικασίας της Κοπεγχάγης που έχει εκ νέου δρομολογηθεί θα είναι συνεπής με το πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και θα συνδέεται με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», δεδομένου του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως παγκόσμιου παράγοντα. Η χάραξη πολιτικής με βάση την εμπειρία θα εξακολουθήσει να υποστηρίζεται μέσω της έρευνας, της εμπειρογνωμοσύνης και της ανάλυσης του Cedefop και του ETF καθώς επίσης και των στατιστικών στοιχείων που παρέχονται από την Eurostat.